
МОВА МЕДІА

УДК 070:004.738.5]:7.04(=161.1):[327.5:355.01](477:470)"2022"

DOI 10.32840/cpu2219-8741/2022.4(52).17

В. С. Бабенко

аспірант кафедри журналістики
e-mail: vit.s.babenko@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7772-7425
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69002

«ОРКИ» ЯК КОНЦЕПТ ТІЛЕСНОСТІ В МЕДІАРЕАЛЬНОСТІ НА ТЛІ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Мета дослідження – розглянути символічно-знакове кодування тілесності поняття «орк» як комунікативної практики масмедіа під час російсько-української війни.

Методологія дослідження. У процесі дослідження використані методи систематизації джерел відкритих даних, аналізу, інтерпретації. За допомогою порівняльно-історичного аналізу виявлено трансформацію комунікативної традиції вжитку лексеми «орк» у масмедійному дискурсі 2013–2022 рр.

Результати. Проаналізовано використання лексеми «орк» у масмедіа в кількох контекстах: як найменування російських військових та громадян Російської Федерації, що сформоване українським сегментом медіареальності, та як медійна самоназва мешканців РФ. Окреслений потенціал вжитку цієї лексеми в комунікативних стратегіях інформаційної війни.

Розглянуто поняття «орк» як інструмент тілесності в символічних кодах інформаційного ландшафту. Встановлено, в який спосіб його виражена тілесна комунікація за допомогою естетичних категорій формує світоглядні фільтри сприйняття інформації.

Надано оцінку представленим концепціям. Запропоновано власний погляд на етичну доцільність використання лексеми «орк» у масмедіа. Висловлено припущення щодо подальшої перспективи цієї мовної практики.

Новизна. Масмедіа є провідним інструментом репрезентації нових означень у символічно-знаковому кодуванні подій російсько-української війни. Зафіксовані в такий спосіб повідомлення стали об'єктом дослідження не лише в наукових розвідках із соціальних комунікацій, а й мовознавстві та медіапсихології. Аналіз популярності в ЗМІ та мем-культурі поняття «орк» в українському журналістикознавстві є поодиноким. Крім того, деякі дослідження містили оцінний погляд на етичну проблему такої комунікативної практики, що зужувало розуміння її культурного феномену.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в студіях з вивчення медіаграмотності, мови ворожнечі в ЗМІ та мематики (підходу, що вивчає функціонування мемів – одиниць культурної інформації). Також дослідження становить інтерес для журналістів-практиків у контексті вивчення впливу образно-емоційного контенту на їхню аудиторію.

Ключові слова: повномасштабна війна, російсько-українська війна, орки, масмедіа, засоби масової інформації, медіареальність, образ ворога, тілесність, мем, візуальний образ.

I. Вступ

Вторгнення Російської Федерації в Україну актуалізувало в практиці вітчизняних ЗМІ та медіаворчності пересічних українців використання лексеми «орк» для означення представників окупаційних військ. Для історіографії вітчизняного журналістикознавства є дискусійними хронологічні витoki цієї комунікативної практики і їхні культурні передумови. Публіцистична полеміка, що розгорнулася в українських масмедіа, пропонує оцінити явище в різних світоглядних координатах, більшість з яких торкається парадигми постколоніальної проблематики. Інший напрям

дискусій, що актуалізувався у зв'язку з популярністю в ЗМІ та мем-культурі лексеми «орк», полягає в оцінках етичної доцільності поняття як активного концепту медіареальності.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою статті є дослідження символічно-знакового кодування тілесності поняття «орк» як комунікативної практики масмедіа під час російсько-української війни. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань: окреслити традицію вжитку згаданого поняття в медіареальності; здійснити пошук наукових та журналістських публікацій, що теоретизують проблемні питання такого вжитку; підсумувати наявні концепції щодо усталення в медіареальності лексеми «орки» на означення перебігу військових подій. Для реалізації поставлених завдань використано такі наукові методи: порівняльно-історичного аналізу, систематизації джерел відкритих даних, інтерпретації.

III. Результати

Повномасштабна війна Російської Федерації з Україною, що почалася 24 лютого 2022 р., стала каталізатором для формування нових символічних означень щодо подій загальнонаціонального масштабу. Простором динамізації цих комунікативних процесів стала медіареальність як спільна інформаційна платформа, що об'єднує контент традиційних ЗМІ і новітніх медіа, зокрема соціальних мереж. В умовах прямої зовнішньої агресії у вжитку масмедіа актуалізуються маркери тілесності. Це зумовлено тим, що вони несуть досвід соціальної пам'яті, звертаються до людської ідентичності й мають винятковий потенціал емоційного подразника для реципієнта. Одним з титульних маркерів тілесності стають метафоричні означення для учасників російсько-української війни. Для представників армії Російської Федерації популяризувалася назва «орки». У професійному медійному та науковому середовищах України відбулася полеміка щодо доцільності вжитку такого поняття в контексті військових дій.

Згідно з мовознавчими та фольклорознавчими розвідками первинна етимологія поняття «орк» може звертатися до споріднених із ним слів у латинській та староанглійській мовах, що пов'язують із макабричними мотивами та демонічними персонажами фольклору. У масовій культурі у своєму загальновідомому уявленні слово набуло поширення завдяки популярній літературній фентезійній епопеї Дж. Толкіна «Володар перснів». Як зазначає К. Маклаклан, тлумачення цієї лексеми ускладнюється тим, що вона є неологізмом письменника, утвореним від кореня слів староанглійської мови. Як вважає публіцист, для Дж. Толкіна було свідомою авторською стратегією створення семантичної невизначеності та неоднозначності слова [21]. Ця ідея могла полягати в тому, що читач при знайомстві з текстом мав асоціативно уявляти щось давнє й настільки лихе, що суперечить етичним уявленням сучасної людини.

Аналізуючи неологізми в ЗМІ, дослідники А. Губіна, Н. Киселюк та А. Мартинюк зазначають, що Дж. Толкін описав орків як злих, підступних істот, схильних до агресії. За їхніми словами, ці якості стали вирішальними, щоб ідентифікувати за ними представників російської армії [3, с. 234]. С. Гриценко доповнює це трактування тим, що лексема «орки» «стала семантично та емотивно глибинною для українців, оскільки закумулювала в собі всю лють, зневагу і презирство українців до загарбників» [2, с. 12]. Із цією думкою суголосний К. Маклаклан. Перед тим, як підсумувати свої міркування про логічність виникнення назви «орк» на адресу окупаційних російський військ, він зазначає: «У всіх історіях Толкіна про війни в Середзем'ї орки жорстокі, руйнівні та не заслуговують на довіру, сіють безглузде спустошення, куди б вони не пішли» [21].

Водночас І. Мацшина виокремлює екранізацію романів «Володар перснів» як фактор входу «архетипу орків» у масову культуру й закріплення в українському медіаполі [9, с. 19]. Кінематограф створює упізнаваний візуальний образ кровожерливих чудовиськ-нечупар напівтваринної подоби, що масово копіюються інтернет-середовищем як готовий зразок для мемов-творчості. За словами Л. Чередник, перенесення назви й якостей орків на російських загарбників відбулася ще у 2014 р. після анексії Криму та окупації Донецької й Луганських областей. Тоді це практикувалося як сленгова форма серед українських військових [17, с. 78]. Н. Безбородова фіксує використання лексеми орк у своїй дисертаційній роботі, де аналізує нарративні практики в соціальній мережі Фейсбук під час Революції Гідності у 2013–2014 рр. Згідно з викладеним матеріалом, активісти Майдану перенесли художню парадигму протистояння з романів Дж. Толкіна на тогочасну українську державну владу, марковану як проросійська. За словами дослідниці, натхненням для цього слугувала більшою мірою вже згадана екранізація, ніж сам літературний твір. Як пояснює науковиця, ці фільми «містили чіткі символи битв добра і зла, ідеалістичну історію жертвоприношень і ситуації протистояння, які можна було використовувати без необхідності додаткових пояснень» [19, с. 72–73]. За таких комунікативних обставин як «Мордор» (осереддя перебування орків, згідно з Дж. Толкіном) зображували резиденцію президента В. Януковича та центральні урядові установи, а також відділки поліції. Самі ж майданівці у своїй колективній єдності в цих текстах поставали гобітами, як опозиційні щодо «Мордору» сили [19, с. 72–73]. Аналогічні свідчення знаходимо в збірці «What does Ukraine think?», що містить оповіді учасників та учасниць Революції Гідності. Зокрема, О. Форостина зазначає в цьому виданні: «“Мордор” Толкіна став загальною назвою для режиму Януковича, а незабаром і для Росії Путіна. “Беркут” і тітушки (проплачені бандити, завезені до Києва) були “орками»» [20, с. 31].

Масового вжитку в медіа назва набуває після 24 лютого 2022 р. Спершу вона поширюється в соціальних мережах і блогах, а згодом стає частиною повсякденної мовної культури ЗМІ. Національна академія педагогічних наук України та Інститут соціальної та політичної психології НАПН України випустили термінологічний словник російсько-української війни, де орки трактуються як термін з ознаками метафори. Він «поєднує два значення: 1) аббревіатура від «окупаційний російський контингент» (ОРК); 2) фантастичні тупі та агресивні істоти в комп'ютерних іграх, фільмах, літературних творах жанру фентезі» [16, с. 6–7].

Така комунікативна практика в українському сегменті медіареальності створює уявлення про неї як про норму [3, с. 234]. Унаслідок цього в травні 2022 р. Комісія з журналістської етики надала рекомендації щодо вживання стилістично забарвленої лексики в журналістських матеріалах про війну, де радила не використовувати слова «орки» як синонім до словосполучень «російські окупанти», «російські військові», «російські воєнні злочинці» [14].

Окрім тиражування конкретної лексеми вітчизняні медіа здійснювали спробу додатково унормувати цю практику поясненнями про її доцільність. Так, сайт телеканалу ICTV виклав матеріал із розгорнутим порівнянням персонажів фентезійного твору з російськими військовими. Через промовисті маркери тілесності це порівняння мало посилити відчуття огиди до російських окупантів: «По-перше, орки завжди носили брудний і неохайний одяг. А тепер згадаймо кадри, на яких російські полонені солдати стоять у лахміттях та готові душу продати за шмат хліба. Подруге, орки мали свого богоподібного вождя, який нагадував чорта. Для росіян безумовний покровитель – це Путін» [10]. Інтернет-портал про культуру читання і книговидання «Читомо», використавши промовистий заголовок «Писали про орків, а вийшло про росіян: чому фентезійні війни насправді про реальність», розповів про гуманістичні ідеали твору Дж. Толкіна, що увиразнилися під час російсько-української війни [13]. Онлайн-журнал «Люк» виклав допис мистецтвознавця О. Корнева, який надав додаткове пояснення прив'язки назви «орків» до росіян у 2014 р. За його словами, проросійські самопроголошені республіки на території України дістали назву ОРДЛО, що була співзвучна з Мордором. На додачу до цього автор окреслює ще кілька спільних, на його думку, рис орків та росіян [8]. Публікація О. Дедюліної розтлумачує ширші історичні передумови для виникнення цієї комунікативної практики: «У СРСР і на пострадянському просторі була традиція тлумачити книги Толкіна так, ніби Мордор символізує СРСР, а орки – це росіяни, тоді як ельфи – західні країни» [4]. В електронних виданнях постає ряд матеріалів, які тлумачать у контексті цього орків як самоназву росіян. За словами публіциста С. Грабовського, ілюстрацією до цього стає роман російського письменника К. Єськова «Останній кільценосець». Згаданий твір переінакшує класичну художню концепцію Дж. Толкіна й зображує народ орокуєнів, який обрав собі інакший шлях цивілізаційного розвитку, ніж усі люди, і за це їх демонізують в очах мешканців інших країн [1]. К. Маклаклан зазначає, що твір К. Єськова не є першим з тих, що викривлює класичну історію Дж. Толкіна, однак «він вражає своєю готовністю ототожнювати себе з Сауроном і його орками проти ельфів, гномів і людей» [21]. На думку дослідника, такі наративні особливості відповідають комунікативним стратегіям очільника Російської Федерації, що репрезентують війну проти України й демократичних цінностей як російську війну за виживання [21]. Такий погляд на концептуалізацію орків у російському інформаційному полі відповідає пропагандистській стратегії державної ідеології Російської Федерації. Крім того, у 2022 р. масмедіа фіксували приклади, коли представники окупаційних військ використовували назву «орк» як складову своєї бойової ідентичності. Один з таких випадків опублікований на сайті інформаційно-консалтингової компанії «Defense Express». У матеріалі зазначено: «У відкритому доступі з'явилося фото – окупанти нанесли напис "ОРК" на одну із своїх броньованих вантажівок типу "Торнадо-У"» [11]. До тексту додавалося фотосвідчення, достовірність якого не встановлена.

Аналізуючи вищезгадані комунікативні тенденції, науковці та журналісти висловлюють ряд застережень. Одне з головних полягає в тому, що медіатексти є документальним свідченням подій війни, і подібні назви перетворюють у них образ ворога на абстрактну фігуру. Голова Українського інституту національної пам'яті А. Дробич наголошує, що використання поняття «орк» на адресу російських загарбників «може перерости в дегуманізацію, розлюднення і постання колективних образів для ненависті без врахування обставин та винятків» [7]. Разом з тим він зазначає, що такі висловлювання стимулюють творчий потенціал. Порівняння росіян з орками, ЗСУ з ельфами, тероборони з гномами не лише охоплюють масмедійний шар мемуальності, а й стали частиною національної художньої традиції в поетичному та образотворчому вимірі [7].

Крім того, комічний потенціал цього образу ворога відповідає думці, яку висловлює Л. Чернявська: «Українські користувачі обрали гумор основним інструментом боротьби з російськими загарбниками, висміюючи недолугість російської армії, втрату зв'язку з реальністю російського уряду» [18, с. 83].

Т. Рогова стверджує, що після того, як 17 серпня один з акторів кінотрилогії «Володар пернів» закликав не називати російських військових орками, частотність вживання цієї лексеми в телевізійному етері знизилася [15, с. 174]. На нашу думку, це медійне звернення може бути лише одним з факторів корекції згаданої мовної звички. Не менш важливим у цьому були масмедійні виступи та дописи в соціальних мережах лідерів і лідерок громадської думки з поясненням про недоречність послуговуватися таким поняттям в означеному контексті. Міністерство оборо-

ни України також намагалося вплинути на комунікативні норми ЗМІ в цьому питанні. Так, 17 червня 2022 р. інформаційне агентство цього державного органу «АрміяInform» виступило з роз'ясненням для журналістів і журналісток. У ньому автор публікації А. Печерський зауважив, що «у заміщенні ворогів “орками” є серйозна небезпека – розмивання і приховування реального ворога – російських військових і російської держави» [12]. На його думку, існує ризик, що іноземний читач, не обізнаний з контекстом подій, може зробити висновок, що українці воюють із невідомою їм соціальною групою під назвою «орки». Крім того, кореспондент окреслює ризик формування через цю лексему колективної ненависті до всіх росіян без винятку за етнічною ознакою [12].

Показовим є приклад Л. Денисенко. Так, 16 вересня 2022 р. ця правниця й журналістка у відео для «Суспільне. Культура» говорить, що припинила називати росіян орками, бо ця практика позбавляє їх дієсуб'єктності і впливає на їхню відповідальність за свої дії [6]. 13 березня цього ж року у своїй колонці для жіночого журналу «Marie Claire» журналістка ще використовує це поняття на адресу російських військових. Це свідчить про еволюцію ставлення в медійному середовищі до етичної доцільності вжитку «орків» як номена для окупаційних військ [5].

Разом з тим восени 2022 р. українська спільнота отримала нове джерело натхнення для подальшої медіафіксації поняття «орк» у реаліях російсько-української війни. Ним став вихід 2 вересня телесеріалу «Володар перснів: Персні влади» за мотивами творів Дж. Толкіна. Вітчизняна рефлексія на особливості сюжету та персонажів формувалася крізь події окупаційної війни Російської Федерації. Автор українського ютуб-каналу з огляду серіалів «Ельґато» описує події 5 і 6 серій проєкту так: «Зваливши на горби мобільні крематорії – потягли свої грішні тіла в ороч'ї військомати» [22]. Таким чином, в українському сегменті медіареальності триває подальше концептуальне осмислення «орків» як набору символічно-знакових кодів тілесності на адресу росіян.

IV. Висновки

Після активного поширення в українських масмедіа назви «орк» як легітимного синоніма до «російських військових» експертне середовище здійснює спроби врегулювати цей процес своїми рекомендаціями та побажаннями. Ситуативне унормування лексеми зазнає осуду, причини якого раціонально обґрунтовані. Проте не всі з них розкривають логічну послідовність своїх аргументів і мотивують до подальшої дискусії як в академічному середовищі, так і в медіаспільноті. Зокрема, аргумент про викривлення змісту новин про Україну у світі, коли аудиторія може не зрозуміти, з ким воюють українські військові, є, на нашу думку, сумнівним, оскільки інформаційні приводи про війну із чітко проартикульованою назвою ворога української держави станом на грудень 2022 р. є даністю світового інформаційного ландшафту. А ідея про ксенофобію до росіян за національною ознакою відповідає антиукраїнській російській пропаганді про засилля неонацистської ідеології серед пересічних українців. Крім того, лексема «орк» у медіа використовується й щодо найманців російської приватної військової компанії Вагнера, які мають інтернаціональне походження.

На нашу думку, поширення й популярність назви «орк» варто розглядати як стихійне тимчасове явище, що актуалізується в період особливої емоційної напруги та природними комунікаційними процесами відходить від магістрального вжитку.

Маємо констатувати й випадки, коли медіа високих професійних стандартів здійснювали непрямі спроби унормувати цю лексему як складову інтелектуального діалогу. Такі стратегії реалізовані завдяки романтизації протистояння сил «добра» і «зла» в романі-епопеї «Володар перснів» Дж. Толкіна як своєрідної метафори війни між Україною та Російською Федерацією. Під час створення в масмедіа опозиції до «орків» кристалізуються межі власної ідентичності, виразнюється образ «ідеального українського воїна», який не лише змагається з ворогом, а відстоює загальнодські цінності, є представником «сил добра» у планетарному масштабі.

Незалежно від того, чи залишиться лексема «орки» в описі подій російсько-української війни, вона вже стала для медіареальності виразним маркером концептуального осмислення російської військової агресії проти України.

Список використаної літератури

1. Грабовський С. Виявляється, орки – це самоназва росіян. *Главром*. 2022. URL: <https://glavcom.ua/columns/sgrabovskiy/viyavlyajetsya-oriki-ce-samonazva-rosiyan-836439.html> (дата звернення: 23.11.2022).
2. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2022. № 2. С. 9–13.
3. Губіна А. М., Киселюк Н. П., Мартинюк А. П. Лінгвотоксичність неологізмів у сучасних реаліях засобів масової інформації. *Академічні студії. Серія: Гуманітарні науки*. 2022. Вип. 1. С. 232–239.
4. Дедюлина О. Чому російських окупантів в Україні називають орками. *Vgorode*. URL: <https://lviv.vgorode.ua/news/sobytyia/a1200980-chomu-rosijskikh-okupantiv-v-ukrajini-nazivajut-orkami> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Денисенко Л. Я припинила називати їх «орками». *Суспільне Культура*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KdxwoUVzuAk> (дата звернення: 25.11.2022).

6. Денисенко Л. Про толерантність у соцмережах під час війни: письменниця Лариса Денисенко. *Marie Claire*. URL: <https://marieclaire.ua/uk/obshhestvo/644956> (дата звернення: 25.11.2022).
7. Дробич А. Зневага з малої літери. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/15/7346243/> (дата звернення: 17.09.2022).
8. Корнев А. Орки з Мордора та фольклор під час війни. *Люк*. URL: <https://lyuk.media/behind-city/mordora-orcs/> (дата звернення: 17.09.2022).
9. Мацішина І. В. Номо sacer та виклик суб'єктності «ворога» в умовах російсько-української війни. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 15–22.
10. Обережно, орки: хто це такі і чому так називають російських окупантів. URL: <https://ranok.ictv.ua/ua/2022/05/29/oberezhno-orci-hto-tse-taki-i-chomu-tak-nazivayut-rosijskih-okupantiv/#> (дата звернення: 17.09.2022).
11. Окупанти вже називають себе «орками» і хочуть, щоб замість них воював Путін. *Defense Express*. URL: https://defence-ua.com/news/okupanti_vzhe_nazivajut_sebe_orkami_i_hochut_schob_zamist_nih_vojuvav_putin-7367.html (дата звернення: 25.11.2022).
12. Печерський А. Рашисти чи орки? Як краще називати окупантів. *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/06/17/rashisty-chy-orky-yak-krashhe-nazyvaty-okupantiv/> (дата звернення: 25.12.2022).
13. Пітик А., Пітик К. Писали про орків, а вийшло про росіян: чому фентезійні війни насправді про реальність. *Читомо*. 2022. URL: <https://chytomo.com/pysaly-pro-orkiv-a-vyjshlo-pro-rosiian-chomu-fentezijnij-vijny-naspravdi-pro-realnist/> (дата звернення: 17.09.2022).
14. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо вживання стилістично забарвленої лексики в журналістських матеріалах про війну. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-vzhyvannia-stylistychno-zabarvlenoi-leksyky-v-zhurnalistskykh-materialakh-pro-viynu/> (дата звернення: 17.09.2022).
15. Рогова Т. А. Сучасна воєнна лексика у телевізійному ефірі. *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 2 лист. 2022 р.). Запоріжжя, 2022. С. 174–176.
16. Термінологічний словник російсько-української війни / за ред. М. М. Слюсаревського; упоряд. С. Л. Чуніхіна. Київ: Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 2022. 20 с.
17. Чередник Л. А. Діяльність українських масмедіа під час російсько-української війни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 75–81.
18. Чернявська Л. В. Трансформація медіареальності в умовах війни в Україні. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 2. С. 78–85.
19. Bezborodova N. Mайдan on Facebook: Sensitive, Expressive and Interpretative Protest Lore. Candidate's thesis. 2016. 224 p. URL: https://era.library.ualberta.ca/items/ea21f848-0b41-45f1-b715-4823d55022b5/view/3d8f7361-f414-47ad-a491-c9d9016df07f/Bezborodova_Nataliya_201604_MA.pdf (date of request: 24.11.2022).
20. Forostyna O. Poaching, simmering, and boiling: The declining relevance of identity discourse in Ukraine. *What does Ukraine think?* ECFR. 2015. P. 25–33. URL: <https://willzuzak.ca/cl/putin/Wilson20150521WhatDoesUkraineThink.pdf> (date of request: 25.11.2022).
21. MacLachlan C. Why Are Ukrainians Calling Russian Invaders «Orcs»? *The Spectator*. 2022. URL: <https://www.spectator.co.uk/article/why-are-ukrainians-calling-russian-invaders-orcs/> (date of request: 25.11.2022).
22. Z-свастика у орків «Володаря Перснів» – тепер офіційно! Огляд 5+6 серій 1-го сезону. Ель'ґато. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a1f1hdO06mc&t=1s> (дата звернення: 25.12.2022).

References

1. Grabovskiy, S. Vyavlyaetsya, orky – tse samonazva rosiyan [As appears, orcs is a self-determination of the Russians]. *Glavkom*. Retrieved from <https://glavcom.ua/columns/sgrabovskiy/viyavlyajetsya-orki-ce-samonazva-rosiyan-836439.html> [in Ukrainian].
2. Gritsenko, S. (2022). Movni innovatsiyi rosiysko-ukrayinskoyi viyny 2022 roku [Language innovations of the Russi-Ukrainian War of 2022]. *Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Folkloristika*, 2, 9–13 [in Ukrainian].
3. Gubina, A. M., Kiselyuk, N. P., & Martinyuk, A. P. (2022). Lingvotoksychnist neologizmiv u suchasnyh realiyah zasobiv masovoyi informatsiyi [Linguistic toxicity of neologisms in the modern reality of mass media means]. *Akademichni studiyi. Seriya: Humanitarni nauky*, 1, 232–239 [in Ukrainian].
4. Dedyulina, O. Chomu rosiyskih okupantiv v Ukrayini nazivayut orkamy [Why Russian occupants in Ukraine are named orcs]. *Vgorode*. Retrieved from <https://lviv.vgorode.ua/news/sobytyia/a1200980-chomu-rosijskikh-okupantiv-v-ukrajini-nazivajut-orkami> [in Ukrainian].
5. Denysenko, L. Ya pripinila nazivaty yih «orkamy». [I have stopped calling them «orcs»]. *Suspilne Kultura*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=KdxwoUVzuAk> [in Ukrainian].
6. Denysenko, L. Pro tolerantnist u sotsmerezah pid chas viyny: pysmennyytsya Larysa Denysenko [About tolerance in social networks during the war: writer Larysa Denysenko]. *Marie Claire*. Retrieved from <https://marieclaire.ua/uk/obshhestvo/644956> [in Ukrainian].

7. Drobych, A. Znevaga z maloyi litery [Lowercase disdain]. *Ukrayinska pravda*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/15/7346243/> [in Ukrainian].
8. Korniyev, A. Orky z Mordora ta folklor pid chas viyny [Orcs from Mordor and folklore during the war]. *Lyuk*. Retrieved from <https://lyuk.media/behind-city/mordor-orcs/> [in Ukrainian].
9. Matsyshyna, I. V. (2022). Homo sacer ta vyklyk subyektivnosti «voroga» v umovah rosiysko-ukrayinskoyi viyny [Homo sacer and the challenge of the «enemy's» subjectivity under the conditions of the Russo-Ukrainian War]. *Politychne zhyttya*, 2, 15–22 [in Ukrainian].
10. Oberezhno, orky: hto tse taki i chomu tak nazyvayut rosiyskikh okupantiv [Watch out for orcs: who they are and why Russian occupants are called thus]. Retrieved from <https://ranok.ictv.ua/ua/2022/05/29/oberezhno-orke-hto-tse-taki-i-chomu-tak-nazyvayut-rosiyskikh-okupantiv/#> [in Ukrainian].
11. Okupanty vzhe nazyvayut sebe «orkamy» i hochut shchob zamist nyh voyuvav Putin [Occupants already call themselves 'orcs' and want Putin to fight instead of them]. *Defense Express*. Retrieved from https://defence-ua.com/news/okupanti_vzhe_nazyvajut_sebe_orkami_i_hochut_schob_zamist_nih_voyuvav_putin-7367.html [in Ukrainian].
12. Pecherskiy, A. Rashisty chy orky? Yak krashche nazyvaty okupantiv [Ruscists or orcs? How better to name the occupants]. *ArmiyaInform*. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2022/06/17/rashisty-chy-orke-yak-krashche-nazyvaty-okupantiv/> [in Ukrainian].
13. Pityk, A., & Pityk, K. (2022). Pysaly pro orkiv, a vyshlo pro rosiyan: chomu fenteziyni viyny naspravdi pro realnist [Was written about orcs and turned out to be about the Russians: why fantasy wars are in truth about reality]. *Chytomo*. Retrieved from <https://chytomo.com/pysaly-pro-orkiv-a-vyjshlo-pro-rosiian-chomu-fenteziyni-viyny-naspravdi-pro-realnist/> [in Ukrainian].
14. Rekomendatsiyi Komisiyi z zhurnalistskoyi etyty shchodo vzhyvannya stylistychno zabarvlenoyi leksyky v zhurnalistskykh materialah pro viynu [Recommendations of the Commission on Journalistic Ethics regarding the usage of stylistically marked vocabulary in journalistic materials about the war]. Retrieved from <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-vzhyvannya-stylistychno-zabarvlenoi-leksyky-v-zhurnalistskykh-materialakh-pro-viynu/> [in Ukrainian].
15. Rogova, T. A. (2022). Suchasna voyenna leksika u televiziynomu efiri. Suspilstvo i osobystist u suchasnomu komunikatsiynomu diskursi: materialy IV Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Zaporizhzhya, 2 November 2022) [Up-to-date military lexics in television broadcasts. Society and personality in the contemporary communicative discourse: proceedings of the IV All-Ukrainian scientific-practical conference (Zaporizhzhya, 2 November 2022)]. *Zaporizhzhya*, 174–176 [in Ukrainian].
16. Slyusarevskiy, M. M. (ed.) (2022). *Terminologichny slovnyk rosiysko-ukrayinskoyi viyny* [Terminological dictionary of the Russo-Ukrainian War]. Kyiv: Institute of Social and Political Psychology, National Academy of Educational Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
17. Cherednyk, L. A. (2022). Diyalnist ukrayinskykh masmedia pid chas rosiysko-ukrayinskoyi viyny. [Activities of ukrainian mass media during the Russo-Ukrainian War]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya*, 2, 75–81 [in Ukrainian].
18. Chernyavska, L. V. (2022). Transformatsiya mediarealnosti v umovah viyny v Ukrayini [Transformation of media reality under the conditions of the war in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Sotsialni komunikatsii*, 2, 78–85 [in Ukrainian].
19. Bezborodova, N. (2016). *Maidan on Facebook: Sensitive, Expressive and Interpretative Protest Lore*. (Candidate's thesis). Retrieved from https://era.library.ualberta.ca/items/ea21f848-0b41-45f1-b715-4823d55022b5/view/3d8f7361-f414-47ad-a491-c9d9016df07f/Bezborodova_Nataliya_201604_MA.pdf [in English].
20. Forostyna, O. (2015). Poaching, simmering, and boiling: The declining relevance of identity discourse in Ukraine. *What does Ukraine think?* ECFR, 25–33. Retrieved from <https://willzuzak.ca/cl/putin/Wilson20150521WhatDoesUkraineThink.pdf> [in English].
21. MacLachlan, C. (2022). Why Are Ukrainians Calling Russian Invaders «Orcs»? *The Spectator*. Retrieved from <https://www.spectator.co.uk/article/why-are-ukrainians-calling-russian-invaders-orcs/> [in English].
22. Z-svastyka u orkiv «Volodarya Persniv» – teper ofitsiyno! Oglyad 5+6 seriy 1-go sezonu [Orcs from «The Lord of the Rings» have Z-swastika – now officially! Review of 5+6 episodes of season 1]. *Elgato*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=a1f1hd_O06mc&t=1s [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.12.2022.

Received 01.12.2022.

Babenko V. «ORCS» as a Physicality Concept in Media Reality against the Background of Russian Invasion of Ukraine

Objective of the study – consider the symbolic coding of the physicality under the concept of an «orc» as a communicative practice of mass media during the Russo-Ukrainian War.

Methods of the study. In the process of the study, were used methods of systematization of open data sources, analysis, and interpretation. Due to the usage of the comparative-historical analysis, a transformation of the communicative tradition of usage of the «orc» lexem was discovered in mass media discourse from 2013 to 2022.

Results. The usage of the «orc» lexem in several contexts in mass media was studied: as a denomination of Russian militaries and citizens of the Russian Federation, which was established by the Ukrainian segment of media reality, and as a self-denomination of residents of the Russian Federation. The usage potential of this lexem under the communicative strategies of the information warfare was outlined.

The «orc» concept as a physicality tool in symbolic codes of the informational landscape was considered. The study determines in which was its prominent physical imagery in communication forms worldview filters of perception of the information.

The introduced concepts are evaluated. A custom view on the ethic relevance of the usage of the «orc» lexem in mass media is provided. Assumptions regarding the further perspective of this language practice are voiced out.

Novelty. Mass media remain the principal tool of representation of new meanings in the symbolic coding of the events that take place during the Russo-Ukrainian War. Messages that are fixed in this way have become the object of studying not only in scientific investigations of social communications, but also of linguistics and media psychology. The analysis of popularity of the «orc» concept in mass media and meme culture in Ukrainian journalism studies has received single episodes of attention. Apart from this, separate research works contained value judgement of the ethic problems of this communicative practice, which fact narrows down the understanding of its cultural phenomenon.

Practical significance. The results of this research can be used in the studies dedicated to media awareness, hate speech in mass media and memes (the approach that researches functionality of memes as entities of cultural information). also, the study may be interesting to practical journalists as a means of studying the impact of emotional-imaginative content on their audience.

Key words: full-scale war, Russo-Ukrainian War, orcs, mass media, mass media means, media reality, image of the enemy, physicality, meme, visual image.

Babenko W. «Orki» jako koncepcja cielesności w rzeczywistości medialnej na tle rosyjskiej inwazji na Ukrainę

Cel badania – omówić symboliczno-znakowe kodowanie cielesności pojęcia «ork» jako komunikatywnej praktyki mass media podczas wojny rosyjsko-ukraińskiej.

Metodologia badania. W trakcie badania zostały wykorzystane metody systematyzacji źródeł dostępnych danych, analizy oraz interpretacji. Za pomocą analizy porównawczo-historycznej ujawniono transformację komunikacyjnej tradycji używania leksemu «ork» w dyskursie mass medialnym od roku 2013 do 2022.

Wyniki. Przeanalizowano wykorzystanie leksemu «ork» w mass mediach w kilku kontekstach: jako nazwa wojska rosyjskiego i obywateli Rosji, która się utworzyła przez ukraiński segment rzeczywistości medialnej, i jako własna nazwa medialna mieszkańców Rosji. Określono potencjał wykorzystania tego leksemu w komunikacyjnych strategiach wojny informacyjnej.

Rozpatrzono pojęcie «ork» jako instrument cielesności w symbolicznych kodach krajobrazu informacyjnego. Ustalono w jaki sposób jego wyrażna przy pomocy kategorii estetycznych komunikacja cielesna tworzy światopoglądowe filtry postrzegania informacji.

Zostały ocenione przedstawione koncepcje. Zaproponowano własny pogląd na etyczną celowość wykorzystania leksemu «ork» w mass mediach. Wyrażono przypuszczenia na temat dalszej perspektywy takiej praktyki językowej.

Nowość. Mass media zostają przewodniczącym instrumentem reprezentacji nowych określeń w symboliczno-znakowym kodowaniu wydarzeń wojny rosyjsko-ukraińskiej. Założone w taki sposób wiadomości stały się przedmiotem badań nie tylko w badaniach naukowych na temat komunikacji społecznych, lecz także w językoznawstwie i psychologii medialnej. Analiza popularności w środkach masowego przekazu i mem-kulturze pojęcia «ork» w badaniach dziennikarstwa ukraińskiego otrzymał odosobnioną uwagę. Oprócz tego niektóre badania zawierały oceniające poglądy na problem etyczny takiej praktyki komunikacyjnej, co zawężało rozumienie jej fenomenu kulturowego.

Znaczenie praktyczne. Wyniki badania mogą być wykorzystane w studiach na temat badań alfabetyzmu medialnego, mowy nienawiści w środkach masowego przekazu i matematyki (podejścia badającego funkcjonowanie memów – jednostek informacji kulturowej). Badania są również interesujące dla praktykujących dziennikarzy w celu badania wpływu wizualnego i emocjonalnego kontentu na ich odbiorców.

Słowa kluczowe: wojna na pełną skalę, wojna rosyjsko-ukraińska, orki, mass media, środki masowego przekazu, rzeczywistość medialna, obraz wroga, cielesność, mem, obraz wizualny.